

Crystal Worldwide Group - Hol keressük a tényleges tulajdonost?

Az ügyfél-átvilágítás során egyre rutinosabbak a bankok és más szolgáltatók, amikor egy céges konstrukcióban kell megállapítani, hogy ki minősül tényleges tulajdonosnak. Ugyanezt már nem lehet kijelenteni a bizalmi vagyonkezelés és a vagyonkezelő alapítványok esetében. Éppen ezért mostani cikkünkben annak jártunk utána, hogy miképpen állapítható meg a tényleges tulajdonos személye e két vagyonvédelmi instrumentum esetén.

I. Bizalmi vagyonkezelés

Magyarországi megjelenésével egyidejűleg a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló korábbi törvényt¹, azaz a régi Pmt.-t kiterjesztették a bizalmi vagyonkezelő vállalkozásokra is, tehát az általános szabályok szerinti ügyfél-átvilágítási kötelezettség terhelve az üzletszerű tevékenységet folytató bizalmi vagyonkezelőket. A régi Pmt.-ben még nem rendezték, hogy ki minősül tényleges tulajdonosnak bizalmi vagyonkezelés esetén. Úgy tűnt, hogy erre nincsen szükség, mivel a vagyonrendelést követően a vagyonkezelő válik a dolog tulajdonosává, a vagyonrendelőnek és kedvezményezettnek pedig nincs utasítási joga vele szemben.² E gondolatmenet értelmében a bizalmi vagyonkezelő (vagy annak a tulajdonosa) minősült tényleges tulajdonosnak az általános pénzmosás elleni szabályok értelmében.

A fentiekben szigorítást hozott az új Pmt., ugyanis kiterjesztették a jogszabály hatályát a nem üzletszerű bizalmi vagyonkezelőkre is, valamint a bizalmi vagyonkezelési szerződés esetében új definíciót vezettek be a tényleges tulajdonosra. Az új szabályok értelmében tényleges tulajdonosnak tekintendő a vagyonrendelő természetes személy. A jogszabály nem kezeli azt az esetet, ha több vagyonrendelő van, tehát egyszerre több vagyonrendelő esetén az összes vagyonrendelő tényleges tulajdonosnak számít, tekintet nélkül a vagyonrendelésük mértékére. Ha a vagyonrendelő szervezetnek minősül, akkor az a természetes személy minősül tényleges tulajdonosnak, aki közvetlenül vagy közvetve a szavazati jogok vagy a tulajdoni hányad legalább 25 százalékával rendelkezik, illetve meghatározó befolyással rendelkezik, vagy egyéb módon tényleges irányítást, ellenőrzést gyakorol a vagyonrendelő felett. Abban az esetben, ha a fent felsorolt lehetőségek egyike sem vezet eredményre, akkor a vagyonrendelő szervezet vezető tisztségviselőjét kell „vélelmezett” tényleges tulajdonosnak tekinteni, jóllehet erre a kiegészítő megoldásra nem utal közvetlenül a jogszabály a bizalmi vagyonkezelés kapcsán, amelyből kifolyólag az alkalmazhatósága is kiterjesztő jogértelmezéssel lehetséges.

A vagyonrendelőn kívül tényleges tulajdonosnak minősül a vagyonkezelő és a kedvezményezett(ek) is. Rájuk is vonatkozik, hogy amennyiben nem természetes személyek, akkor az a természetes személy minősül tényleges tulajdonosnak, aki közvetlenül vagy közvetve a szavazati jogok vagy a tulajdoni hányad legalább 25 százalékával rendelkezik, vagy egyéb módon tényleges irányítást, ellenőrzést, illetve meghatározó befolyást gyakorol. Több kedvezményezett esetében nem bír relevanciával, hogy mekkora arányban részesülhetnek a kezelt vagyontól, illetve az sem, hogy tudnak-e erről a pozíciójukról.

A fenti szabályokat ugyanúgy kell alkalmazni abban a helyzetben is, ha a vagyonkezelő vagy a kedvezményezett nem minősül természetes személynek, illetve a tényleges tulajdonos meghatározást kiterjesztik arra a természetes személyre is, aki a kezelt vagyon felett egyéb módon ellenőrzést, irányítást gyakorol.

A jogszabály nem tesz különbséget a vagyonrendelő, a vagyonkezelő, a kedvezményezett(ek) és az irányítást gyakorló személy között, fentiek között nincs sorrendiség, tehát az ügyfél-azonosítás során a vagyonrendelőt, a vagyonkezelőt, a kedvezményezettet és az irányítást gyakorló személyt is egyaránt tényleges tulajdonosnak kell tekinteni.

¹ 2007. évi CXXXVI. törvény a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról

² Ptk. 6:316. §-a

II. Alapítvány

Tényleges tulajdonosának minősül az a természetes személy, aki a vagyon legalább 25 százalékanak a kedvezményezettje, feltéve, hogy a leendő kedvezményezetteket meghatározták. Ez a szabály független attól, hogy a kedvezményezett tud-e erről a pozíciójáról, így akár oly módon is tényleges tulajdonossá válhat a kedvezményezett, hogy még nem is tud az alapítványról. Több kedvezményezett esetén tehát csak azt kell figyelembe venni, hogy melyiknek van jogosultsága legalább 25 százalékos részesedésre a vagyonból. Ha nem jelöltek ki kedvezményezettet (vagy nincs várományos a vagyon legalább 25 százalékára), akkor az a személy tekintendő tényleges tulajdonosnak, akinek érdekében az alapítványt létrehozták, illetve működtetik. Ez a személy nem szükségszerűen az alapító, de kétségkívül ő áll legközelebb ehhez a meghatározáshoz. Az alapító esetében viszont nem tesznek különbséget aszerint, hogy mekkora mértékű vagyoni hozzájárulást teljesített.

Ugyanitt fontos kiemelni, hogy a bizalmi vagyonkezelés esetében a nem természetes személy vagyonrendelő esetén a Pmt. külön rögzíti, hogy tényleges tulajdonosnak kell tekinteni azt a természetes személyt, aki közvetlenül vagy közvetve a szavazati jogok vagy a tulajdoni hányad legalább 25 százalékaival rendelkezik. Ezt a szabályt a Pmt. azonban nem rendeli alkalmazni az alapítvány alapítója esetén, pontosabban azon személy esetében, akinek az érdekében az alapítványt létrehozták. (Sőt a kedvezményezett esetében sem rendeli alkalmazni ezt a szabályt, ha a kedvezményezett szervezetnek minősül.) Ily módon csak kiterjesztő értelmezéssel lehet azt levezetni, hogy nem természetes személy általi alapítványi vagyonrendelés esetén is így kellene megállapítani a tényleges tulajdonost az alapítói oldalon. Ezen kiterjesztő értelmezés alapját az az előírás képezheti, amely szerint alapítványok esetében természetes személy lehet csak a tényleges tulajdonos. Egyes szakmai értelmezések szerint viszont az egyértelmű rendelkezés hiánya miatt nem tekinthető tényleges tulajdonosnak a nem természetes személy alapítóban közvetlenül vagy közvetve a szavazati jogok vagy a tulajdoni hányad legalább 25 százalékaival rendelkező természetes személy.

Fentiekén túl tényleges tulajdonosnak minősül az is, aki tagja a kuratóriumnak, vagy meghatározó befolyást gyakorol a vagyon legalább 25 százaléka felett. A kuratórium esetében nincs jelentősége annak, hogy hány tagból áll, minden kuratóriumi tag tényleges tulajdonosnak minősül. Ide tartozik tehát a kuratórium tagja vagyoni befolyásra tekintet nélkül, illetve azok a személyek, akiknek legalább 25 százalékos befolyásuk van az alapítvány vagyona felett. Ily módon tényleges tulajdonosnak tekintendők ezek a személyek minden körülmények között, míg az alapító csak akkor számít annak, ha nincs kedvezményezett kijelölve vagy nincs olyan kedvezményezett, akinek a „részesedése” elérné a kezelt vagyon 25 százalékat. Amennyiben nem állapítható meg a fenti módokon a tényleges tulajdonos, akkor a kiegészítő szabály alapján azt a személyt kell annak tekinteni, aki az alapítvány képviselőjében eljár.

Ezen a ponton érdemes kitérni arra is, hogy annak ellenére, hogy az alapítvány és a bizalmi vagyonkezelés rokon jogintézmények számos funkciójuk szempontjából, mégis a Pmt. merőben eltérő, kevésbé szigorú szabályokat alkalmaz az alapítvány tényleges tulajdonosára. Az eltérő megközelítés azért is különös, mert az Európai Unió 4. pénzmosás elleni irányelve³ a bizalmi vagyonkezelésnél megállapított tényleges tulajdonosi szabályokat rendeli alkalmazni az alapítványokra is, tehát ez a különbségtétel a jogharmonizáció szempontjából is megkérdőjelezhető.

³ Az Európai parlament és a tanács (EU) 2015/849 irányelvének 3. cikk 6. pont c) alpontja